
	URZĄD STATYSTYCZNY W POZNANIU		
	Opracowania sygnałne	Data opracowania: grudzień 2010	
Kontakt: e-mail: <a href="mailto:uspoz@stat.gov.pl">uspoz@stat.gov.pl</a> tel.: 061 2798320; 061 2798325		<a href="http://www.stat.gov.pl/poznan">http://www.stat.gov.pl/poznan</a>	

## STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA W WOJEWÓDZTWIE WIELKOPOLSKIM W 2009 R.

### Stan geodezyjny i kierunki wykorzystania gruntów

Ogólna powierzchnia województwa wielkopolskiego wynosi 2982,6 tys. ha, co stanowi 9,5% powierzchni Polski. Geodezyjna powierzchnia użytków rolnych, według stanu w dniu 1 stycznia 2009 r., wynosiła 1952,0 tys. ha, czyli 65,4% powierzchni Wielkopolski<sup>1</sup> i 10,3% powierzchni użytków rolnych kraju. Powierzchnia gruntów leśnych zadrzewionych oraz zakrzewionych obejmowała 788,7 tys. ha, co stanowiło 26,4% obszaru Wielkopolski. Udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych (tereny mieszkaniowe, przemysłowe i komunikacyjne oraz użytki kopalne) w ogólnej powierzchni województwa wynosił 5,0%, wód 1,4%, a nieużytków 1,2%.

Łączna powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych, tj. takich, które całkowicie utraciły przydatność do produkcji rolnej lub leśnej na skutek działalności przemysłowej i wydobywczej, w końcu 2009 r. wynosiła 10,0 tys. ha, stanowiąc 16,1% gruntów krajowych wymagających rekultywacji.

W 2009 r. w Wielkopolsce zrekultywowano 651 ha gruntów (o 70,0% więcej niż w roku 2008), a 269 ha (o 142,3% więcej niż przed rokiem) zagospodarowano. Grunty zrekultywowane w 69,3% przeznaczono na cele rolnicze; podobnie uczyniono z 92,6% gruntów zagospodarowanych.

### Zanieczyszczenia powietrza

W 2009 r. za szczególnie uciążliwe dla środowiska w województwie wielkopolskim uznano 125 zakładów (w roku poprzednim 122 zakłady), które wyemitowały łącznie 4,7 tys. ton pyłowych zanieczyszczeń powietrza, pochodzących głównie ze spalania paliw (88,0%). W skali kraju wyemitowane zanieczyszczenia pyłowe stanowiły 7,6%. Emisja zanieczyszczeń gazowych w Wielkopolsce wyniosła 17595,6 tys. ton, co stanowiło 8,7% emisji krajowej.

<sup>1</sup> W niniejszym opracowaniu nazwy: *województwo wielkopolskie* i *Wielkopolska* są używane zamiennie.

Wśród zanieczyszczeń gazowych najbardziej szkodliwe są tlenki siarki i azotu oraz gazy cieplarniane (dwutlenek węgla i metan). W 2009 r. w Wielkopolsce emisja dwutlenku siarki wyniosła 31,4 tys. ton, tlenków azotu – 24,7 tys. ton, a dwutlenku węgla – 17516,8 tys. ton. Ponadto do atmosfery wyemitowano 13,8 tys. ton metanu oraz 7,6 tys. ton tlenku węgla.

Rozmiary zanieczyszczeń pyłowych i gazowych wyemitowanych w Wielkopolsce w 2009 r. okazały się mniejsze niż w poprzednim roku, odpowiednio: o 28,4% i 3,7%. Do atmosfery trafiło mniej tlenków azotu (o 9,7%), tlenku węgla (o 30,2%), dwutlenku siarki (o 71,6%) oraz dwutlenku węgla (o 3,2%), wzrosła natomiast emisja metanu (o 40,3%). W 2009 r. w Wielkopolsce na 1 km<sup>2</sup> wyemitowano przeciętnie 0,2 ton zanieczyszczeń pyłowych i 2,6 ton zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla). Największy udział w emisji przemysłowych zanieczyszczeń powietrza w województwie wielkopolskim miały przedsiębiorstwa działające na terenie Konina, które wyemitowały 14,0% ogółu zanieczyszczeń pyłowych i 54,1% zanieczyszczeń gazowych, a także zlokalizowane w powiecie tureckim (odpowiednio: 25,4% i 25,3%) oraz w Poznaniu (odpowiednio: 10,5% i 10,6%).

Według stanu na koniec 2009 r., spośród 125 zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza atmosferycznego w województwie wielkopolskim urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych posiadało 89 zakładów (71,2%), a urządzenia do redukcji zanieczyszczeń gazowych – 20 zakładów (16,0%). W zainstalowanych urządzeniach zatrzymano bądź zneutralizowano 1218,4 tys. ton pyłów, czyli 99,6% ogółu wytworzonych zanieczyszczeń pyłowych (99,4% w roku 2008) oraz 141,2 tys. ton gazów, tj. 64,2% zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) wytworzonych w województwie (28,8% w 2008 r.). Najwyższe współczynniki redukcji zanieczyszczeń pyłowych odnotowano w powiatach grodziskim (100,0%) i tureckim (99,6%) oraz w Koninie (99,9%) i Poznaniu (99,6%). Zanieczyszczenia gazowe w największym stopniu zostały zredukowane w powiatach wągrowieckim (97,0%) i ostrzeszowskim (80,0%) oraz w Koninie (85,1%).

### **Gospodarka wodno-ściekowa**

Woda, jako ważny element środowiska, ma istotny wpływ na gospodarkę narodową. W 2009 r. zasoby eksploatacyjne wód podziemnych województwa wielkopolskiego wynosiły 1611,6 hm<sup>3</sup> i stanowiły 9,4% zasobów krajowych. Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2009 r. wyniósł 1869,9 hm<sup>3</sup>, co stanowiło 17,3% poboru wody w kraju. Największa ilość wody (83,2%) była pobierana na cele produkcyjne. Na cele eksploatacji sieci wodociągowej pobrano 10,8%, a na potrzeby nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz uzupełnienie stawów rybnych – 6,0% (tę ilość wody zużyto do nawodnienia 22,3 tys. ha użytków rolnych i leśnych oraz do napełnienia 4,8 tys. ha stawów rybnych). Woda na cele produkcyjne pochodziła głównie z ujęć powierzchniowych (w 98,7%), podczas gdy woda na cele gospodarki komunalnej – głównie z ujęć podziemnych (w 89,0%).

Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej w 2009 r. zwiększył się – w porównaniu z poprzednim rokiem – o 5,7%, co spowodowane było głównie wzrostem (o 7,0%) zapotrzebowania na cele produkcyjne.

W 2009 r. w województwie wielkopolskim do wód i do ziemi odprowadzono łącznie 1709,4 hm<sup>3</sup> ścieków przemysłowych i komunalnych, co stanowiło 19,1% ścieków odprowadzonych w kraju. Bezpośrednio z zakładów do wód powierzchniowych lub do ziemi odprowadzono 1601,5 hm<sup>3</sup> ścieków przemysłowych (wśród których 94,8% stanowiły wody chłodnicze – umownie czyste), natomiast 107,8 hm<sup>3</sup> odprowadzono siecią kanalizacyjną.

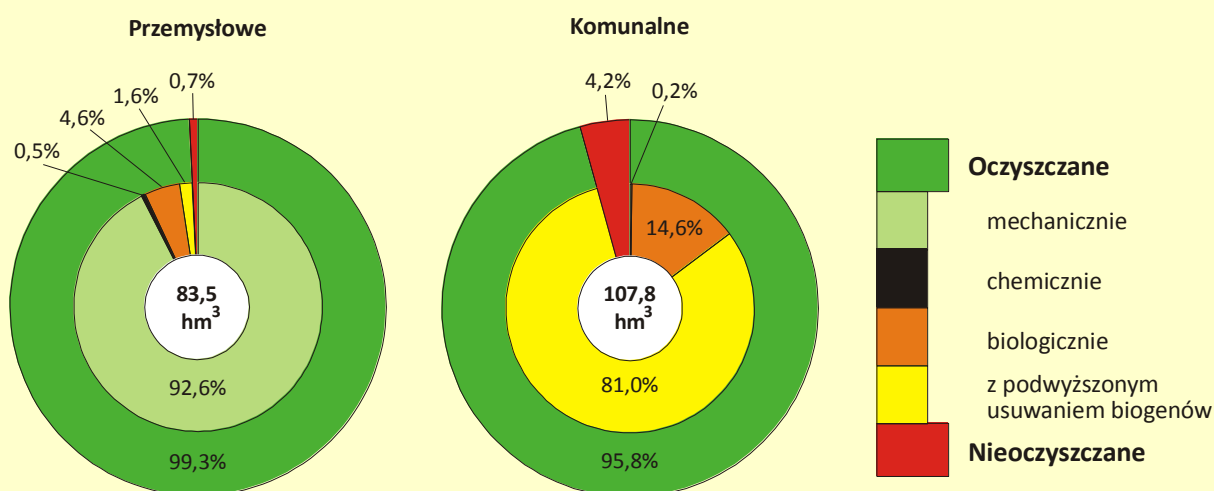
W roku 2009 w Wielkopolsce wytworzono o 6,4% więcej ścieków niż w 2008 r. Ilość ścieków odprowadzana bezpośrednio z zakładów przemysłowych do wód lub ziemi wzrosła o 6,8%, a ilość ścieków odprowadzonych siecią kanalizacyjną – o 1,2%. Oczyszczania wymagało w Wielkopolsce 191,3 hm<sup>3</sup> ścieków (8,7% krajowych ścieków wymagających oczyszczenia), z czego oczyszczono 97,3%. Najwięcej ścieków wymagających oczyszczenia odprowadzono w powiatach tureckim (24,1%) i konińskim (16,9%) oraz w Poznaniu (18,0%).

W 2009 r. w Wielkopolsce 10,2% ogólnej ilości ścieków wymagających oczyszczenia stanowiły ścieki oczyszczane biologicznie (w roku poprzednim 9,6%). Oczyszczaniu z podwyższonym usuwaniem biogenów poddano 46,4% ścieków (46,5% w 2008 r.). W sposób niedostateczny, tzn. mechanicznie, oczyszczono 40,5% ścieków przemysłowych i komunalnych (w 2008 r. oczyszczono w ten sposób 41,7% ścieków). Z pozostałych 5,1 hm<sup>3</sup> ścieków nieoczyszczanych (stanowiących 2,6% ścieków wymagających oczyszczenia) 88,8% odprowadzono siecią kanalizacyjną.

W 2009 r. w województwie wielkopolskim działało 425 oczyszczalni ścieków (312 komunalnych oraz 113 przemysłowych). Wśród 109 wielkopolskich miast, 105 było obsługiwane przez oczyszczalnie ścieków. Oczyszczalnie biologiczne obsługiwały 48 miast, oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów – 57 miast.

W 2009 r. długość sieci kanalizacyjnej (ogólnospławnej i na ścieki gospodarcze) w Wielkopolsce wynosiła 9032,3 km i w porównaniu z 2008 r. zwiększyła się o 503,4 km, tj. o 5,9%.

### ŚCIEKI PRZEMYSŁOWE I KOMUNALNE WYMAGAJĄCE OCZYSZCZENIA W 2009 R.



## **Odpady przemysłowe i komunalne**

Uciążliwość odpadów przejawia się przede wszystkim zanieczyszczeniem wody i gleby, skażeniem powietrza, niszczeniem walorów estetycznych i krajobrazowych oraz wyłączeniem z użytkowania terenów rolnych i leśnych zajmowanych pod składowanie odpadów. Według stanu na koniec 2009 r., w Wielkopolsce na składowiskach zakładów pracy nagromadzono 50727,5 tys. ton odpadów uciążliwych dla środowiska (z wyłączeniem odpadów komunalnych), co stanowiło 2,9% odpadów krajowych. Na 1 km<sup>2</sup> powierzchni województwa przypadało 1,7 tys. ton odpadów nagromadzonych. W ciągu roku w 250 zakładach objętych obserwacją statystyczną wytworzono 5675,5 tys. ton odpadów (5,1% odpadów krajowych), co w porównaniu z rokiem 2008 oznacza wzrost o 13,8%. Spośród ogółu wytworzonych odpadów odzyskowi poddano 60,8%, a 36,1% unieszkodliwiono. Najwięcej odpadów wytworzono w Koninie (35,1%), w Poznaniu (12,1%) oraz w powiecie tureckim (6,7%). Niezrekultywowane tereny składowania odpadów w Wielkopolsce zajmowały 675,7 ha.

Odpady komunalne, powstałe w wyniku działalności bytowo-gospodarczej ludności, uciążliwe dla środowiska, gromadzone są na składowiskach kontrolowanych. W 2009 r. zakłady oczyszczania w Wielkopolsce zebrały 809,1 tys. ton zmieszanych odpadów komunalnych (93,8% z nich zdeponowano na składowiskach) oraz 88,7 tys. ton odpadów wyselekcjonowanych. W porównaniu z poprzednim rokiem ilość zebranych odpadów zmieszanych spadła o 0,1%, natomiast ilość odpadów wyselekcjonowanych wzrosła o 12,3%. Odpady w Wielkopolsce wywożone były na 78 składowisk, które zajmowały 297,7ha.

## **Ochrona przyrody**

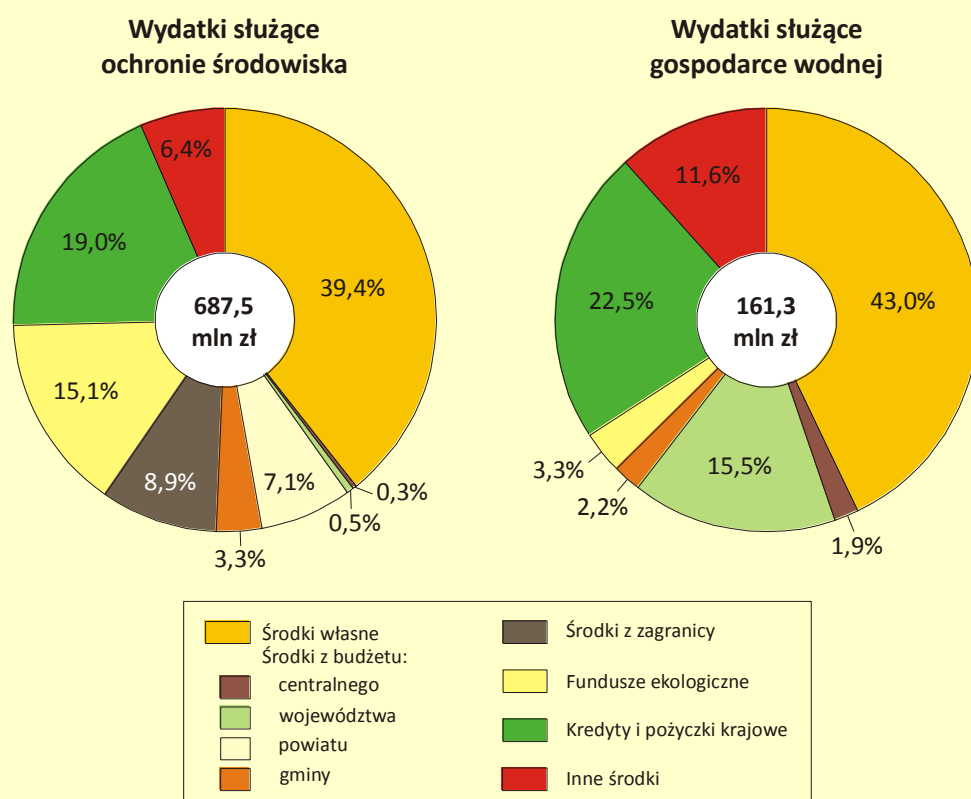
Obszary o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronione, według stanu na koniec 2009 r., zajmowały w Wielkopolsce 948,3 tys. ha, czyli 31,8% ogólnej powierzchni województwa i 9,4% prawnie chronionej powierzchni kraju. Na 1 mieszkańca Wielkopolski przypadało 2782 m<sup>2</sup> powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionej. Obszary chronionego krajobrazu zajmowały 79,5% terenów prawnie chronionych województwa, parki krajobrazowe 18,8%, parki narodowe 0,8%, a rezerваты przyrody 0,4%. Jako pomniki przyrody zakwalifikowano 3734 obiekty.

## **Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej**

Zapobieganie zanieczyszczeniom i degradacji środowiska wymaga nakładów na inwestycje ekologiczne. W 2009 r. nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w Wielkopolsce wyniosły 687,5 mln zł. Kwota ta stanowiła 6,4% nakładów krajowych na ochronę środowiska i 3,7% ogółu nakładów inwestycyjnych w województwie wielkopolskim. Środki przeznaczone na gospodarkę ściekową i ochronę wód stanowiły 80,2% ogółu nakładów służących ochronie środowiska; na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu przeznaczono 8,0% tej kwoty, a na gospodarkę odpadami – 7,5%.

Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w 2009 r. w Wielkopolsce wyniosły 161,3 mln zł, tj. 5,7% nakładów krajowych na ten cel i 0,9% ogółu nakładów inwestycyjnych w województwie wielkopolskim. Na ujęcia i doprowadzenie wody przeznaczono 67,0% wydatków, na budowę i modernizację stacji uzdatniania wody – 13,1%, na zbiorniki wodne – 10,7%, na obwałowania przeciwpowodziowe i stacje pomp – 1,0%, a na regulację oraz zabudowę rzek i potoków – 8,2%. W przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa wielkopolskiego nakłady służące ochronie środowiska wyniosły 202 zł, a gospodarce wodnej – 47 zł.

### NAKLADY NA ŚRODKI TRWAŁE SŁUŻĄCE OCHRONIE ŚRODOWISKA I GOSPODARCE WODNEJ WEDŁUG ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA W 2009 R.



Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekazania do użytku inwestycji związanych z ochroną środowiska i gospodarką wodną w województwie wielkopolskim to m.in.:

- 10 oczyszczalni ścieków (8 komunalnych) – o łącznej przepustowości 4728 m<sup>3</sup>/dobę;
- sieć kanalizacyjna odprowadzająca: ścieki – o długości 583,9 km, wody opadowe o długości 91,5 km;
- ujęcia wodne – o wydajności 11,6 dam<sup>3</sup>/dobę;
- sieć wodociągowa – o długości 403,9 km;
- 1 składowisko dla odpadów komunalnych o powierzchni 21,3 ha.

Podstawowe wskaźniki z zakresu ochrony środowiska w 2009 r. ukazujące Wielkopolskę na tle innych województw prezentuje poniższa tablica:

WYSZCZEGÓLNIENIE	Stopień redukcji wytworzonych zanieczyszczeń powietrza <sup>a</sup>		Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności na 1 km <sup>2</sup> w dam <sup>3</sup>	Ścieki przemysłowe i komunalne oczyszczane odprowadzane do wód i do ziemi w % wymagających oczyszczania	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków <sup>b</sup> w % ludności ogółem	Odpady <sup>c</sup> wytworzone w ciągu roku na 1 km <sup>2</sup>	Odpady <sup>c</sup> dotychczas składowane na składowiskach własnych na 1 km <sup>2</sup>
	pyłowych	gazowych					
	w %						
<b>P O L S K A</b> .....	<b>57,3</b>	<b>99,7</b>	<b>34,6</b>	<b>93,8</b>	<b>64,2</b>	<b>355,2</b>	<b>5566,3</b>
Dolnośląskie .....	90,2	99,8	22,7	95,1	75,9	1669,8	29355,6
Kujawsko-pomorskie .....	39,6	99,1	13,7	100,0	70,3	114,8	1056,7
Lubelskie .....	86,5	98,6	14,6	98,5	52,8	209,6	690,4
Lubuskie .....	0,3	98,7	7,4	95,7	67,4	52,2	210,4
Łódzkie .....	62,4	99,8	17,3	97,3	65,9	328,4	2909,2
Małopolskie .....	46,2	99,4	34,5	99,7	55,0	440,1	9513,1
Mazowieckie .....	39,5	99,6	79,3	89,4	51,3	164,8	1351,9
Opolskie .....	64,8	99,9	12,8	86,3	63,6	96,5	2391,3
Podkarpackie .....	35,6	98,7	17,1	97,6	61,1	54,4	29,6
Podlaskie .....	8,2	98,4	4,7	97,4	62,5	36,6	117,3
Pomorskie .....	57,3	99,1	12,3	98,8	80,5	144,6	1187,2
Śląskie .....	30,3	99,6	38,7	86,5	70,5	2615,5	52183,9
Świętokrzyskie .....	39,5	99,8	107,2	77,4	52,7	212,1	1390,1
Warmińsko-mazurskie .....	2,6	97,2	6,0	95,7	72,7	31,2	51,0
<b>Wielkopolskie</b> .....	<b>64,2</b>	<b>99,6</b>	<b>62,7</b>	<b>97,4</b>	<b>62,4</b>	<b>190,3</b>	<b>1700,8</b>
Zachodniopomorskie .....	44,0	99,4	65,8	94,3	77,0	206,8	4856,1

<sup>a</sup> W zakładach szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. <sup>b</sup> Na podstawie szacunków. <sup>c</sup> Z wyłączeniem odpadów komunalnych.

(dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Odpady komunalne <sup>a</sup> stałe zebrane na 1 mieszkańca w kg	Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona		Nakłady na środki trwałe (ceny bieżące) służące:			
		w % powierzchni ogółem	na 1 mieszkańca w m <sup>2</sup>	ochronie środowiska		gospodarce wodnej	
				w % nakładów inwestycyjnych na gospodarkę narodową	na 1 mieszkańca w zł	w % nakładów inwestycyjnych na gospodarkę narodową	na 1 mieszkańca w zł
<b>P O L S K A</b> .....	<b>245,1</b>	<b>32,3</b>	<b>2647</b>	<b>4,9</b>	<b>280</b>	<b>1,3</b>	<b>74</b>
Dolnośląskie .....	317,4	18,2	1260	4,1	270	1,7	112
Kujawsko-pomorskie .....	234,0	31,3	2716	4,7	254	1,5	80
Lubelskie .....	140,8	22,7	2641	2,5	91	0,8	28
Lubuskie .....	297,1	38,9	5381	6,2	273	1,7	76
Łódzkie .....	227,1	18,8	1349	5,7	301	1,6	84
Małopolskie .....	208,3	52,1	2396	5,1	233	1,7	75
Mazowieckie .....	274,8	29,7	2020	3,5	305	1,2	106
Opolskie .....	245,2	27,3	2493	7,0	307	1,1	50
Podkarpackie .....	156,2	44,5	3781	4,0	161	1,4	56
Podlaskie .....	198,2	32,0	5425	3,0	118	0,7	29
Pomorskie .....	295,3	32,7	2682	3,9	306	0,9	71
Śląskie .....	275,9	22,1	588	8,5	521	0,9	52
Świętokrzyskie .....	155,0	64,6	5952	5,4	264	1,3	61
Warmińsko-mazurskie .....	212,9	46,5	7872	4,4	180	1,7	68
<b>Wielkopolskie</b> .....	<b>237,7</b>	<b>31,8</b>	<b>2782</b>	<b>3,7</b>	<b>202</b>	<b>0,9</b>	<b>47</b>
Zachodniopomorskie .....	296,5	21,1	2847	7,0	354	2,8	143

<sup>a</sup> Dane szacunkowe.

Opracowanie: Krzysztof Olejniczak – Ośrodek Statystyki Krótkookresowej.